

Socialkontoret
Annicka Pantzar
Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Riktlinjer och rutiner vid dödsfall

Allmänt

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen 1 § omfattar lagen även omhändertagande av avlidna. Detta innebär att Ekerö kommun har ansvar att ta hand om de personer som avlider i äldreomsorgens särskilda boendeformer. Ekerö kommun har ansvar för transport och förvaring av avliden, ansvaret upphör först när kroppen överlämnats till de anhöriga/ närstående eller till begravningsentreprenör för bisättning och begravning.

Avtal transport och förvaring

Ekerö kommun har från och med år 2012 avtal med Politivagn Stockholm AB angående transport av avliden och avtal med Karolinska universitetssjukhuset, Universitetslaboratoriet angående förvaring av avliden vid bårhuset Karolinska sjukhuset, Solna.

Ekerö kommuns blankett

Beställning av bårtransport (**bilaga 7:1**)

- Blanketten ska fyllas i av sjuksköterskan + bårtransportföretaget, blanketten förvaras i omvårdnadsjournalen.

Ekerö kommuns blankett

INFORMATION TILL TRANSPORTÖR (**bilaga 7:2**)

- Blanketten ska alltid fyllas i samt medfölja den avlidne, kopia sätts in i omvårdnadsjournalen

Ekerö kommuns blankett

”Meddelande från ansvarig läkare till tjänstgörande sjuksköterska vid förväntat dödsfall i särskilt boende för äldre” (**bilaga 7:2:1**)

- Blanketten ska fyllas i och originalet sändas till ansvarig läkare på Ekerö vårdcentral och kopia ska läggas in i omvårdnadsjournalen.

Ekerö kommuns blankett

Uppföljningsblankett av bårtransport (**bilaga 7:3**)

- **Endast** vid avvikelse i samband med bårtransport, sänd kopia till MAS och lägg originalet i omvårdnadsjournalen

Sjuksköterskans ansvar

- Ansvarar för att tjänstgörande läkare kontaktas via telefon för fastställande att döden inträtt. Oavsett om dödsfallet är förväntat eller inte samt om den yttre undersökningen genomförs av sjuksköterska och inte av läkaren.

- Om boende avlider som har beslut om korttidsplats/ växelvårdsplats och inte kommer direkt från slutenvården, ska patientens ansvarige husläkare kontaktas. Under jourtid ska Vårdguiden 1177 kontaktas som i sin tur ringer läkare från jouläkarbil Curera.
- Förvissas sig om att närstående är informerade om dödsfallet och att efterlevande visas respekt, hänsyn och omtanke.
- Dokumentation av dödsfallet i omvårdnadsjournalen.
- Ansvarar för själva omhändertagandet av den avlidne (ex sluta ögon, sätta in tandprotes, tvätta kroppen om det behövs, ta bort eventuella sonder, katetrar, infusionsnålar, kläd den avlidna, sätta på identitetsband). Omhändertagandet sker i samråd med anhöriga.
- Ansvarar för att beställa transport och fylla i blankett ”*Beställning av transport*” (bilaga 7:1) och anvisa till det bårhus (Karolinska Sjukhuset Solna) med vilka Ekerö kommun har avtal med. Om pacemaker ska tas bort eller om obduktion är aktuell ska bårhustransporten AISAB kontaktas 08-123 120 80 istället för PolitiVagn.
- Att transport av avliden inte sker förrän alla formaliteter är klara och de anhöriga tagit farväl.

Läkarens ansvar

- Den läkare som blir kontaktad när boende avlidit har ansvar för att fastställa att döden inträtt samt att utfärda dödsbevis och intyg om dödsorsaken. Kan antingen vara läkare från Ekerö Vårdcentral eller läkare från Legevisitten AB.
- Utifall boende har beslut om korttids/ eller växelvårdsplats och avlider under vistelsen på Säbo, är det respektive husläkares ansvar att fastställa att döden inträtt och därmed utfärda dödsbevis och dödsorsaksintyg. Om detta skulle ske under jourtid ska Vårdguiden (jouläkarbil Curera) kontaktas och därmed är det deras ansvar att fastställa att döden inträtt och därmed utfärda dödsbevis samt dödsorsaksintyg.
- Att kontakt tas med anhöriga vid behov.
- Att besluta om obduktion, borttagande av pacemaker eller implantat. Blankett INFORMATION TILL TRANSPORTÖR (bil. 7:2) ska *alltid* fyllas i. Om läkaren har förfyllt blankett från ansvarig läkare avseende ”Förväntat dödsfall” (bil. 7:2:1) kan blanketten ”INFORMATION TILL TRANSPORTÖR” (bil. 7:2) fyllas i av sjuksköterska på delegation av leg. ansvarig läkare.
- Vid **förväntat dödsfall** kan ansvarig läkare fylla i blanketten ”*Meddelande från läkaren till tjänstgörande sjuksköterska vid förväntat dödsfall i särskilt boende för äldre*” (bil. 7:2:1). När denne blankett finns förfyllt kan sjuksköterskan genomföra den yttre undersökningen av den avlidne utan att läkaren behöver komma till platsen. Se nedan; **Rutiner för förväntat dödsfall SÄBO, sid 3.**

Verksamhetschef/ Sektionschefens ansvar

- Att det finns lokala rutiner/ arbetsordning vid omhändertagande av avliden och berörd personal har kunskaper om dessa.
- Att berörd personal är informerade om gällande riktlinjer och rutiner vid dödsfall.

Rutiner vid dödsfall i särskilt boende för äldre

Den avlidne ska behandlas med respekt, värdighet och med hänsyn till hur olika kulturer/ religioner ser på döden och kroppen efter döden.

När en vårdtagare har avlidit ska sjuksköterskan kontakta tjänstgörande läkare som ska fastställa dödsfallet. Tjänstgörande sjuksköterska ska finnas med i samband med att läkare fastställer döden. Sjuksköterskan beställer sedan bårtransport och ansvarar för att blanketten för beställningen fylls i (bil. 7:1). Finns beslut om obduktion eller borttagande av pacemaker eller annat explosivt material ska bårtransportföretag AISAB kontaktas, i annat fall skall alltid bårtransportföretaget Politivagn kontaktas.

Förutsättningen för att en avliden kan flyttas är att läkaren har fastställt att döden har inträffat. Tjänstgörande läkaren skall fylla i avsedd blankett till transportören ”INFORMATION TILL TRANSPORTÖR” (bil. 7:2).

Sjuksköterskan ansvarar tillsammans med läkaren för avvisitering och dokumenterar detta på avsedd blankett INFORMATION TILL TRANSPORTÖR (bil. 7:2).

Anhöriga/ närstående ska ges möjlighet att besöka den avlidne och vidta de arrangemang de önskar. I de fall anhöriga ej kan nå inom rimlig tid och den avlidne ej kan förvaras på ett tillfredställande sätt ska transport ske till bårhus, trots att anhöriga/ närstående ej har besökt den avlidne.

Rutiner vid *förväntat* dödsfall i Särskilt boende för äldre

Ett förväntat dödsfall är när en patient och/ eller anhöriga haft brytpunktsamtal med ansvarig läkare. Palliativa mediciner är insatta. Eventuellt är läkemedel utsatta och boende, personal, sjuksköterska och anhöriga är införstådda med att patientens förväntade livslängd är kort.

I detta skede *kan* läkaren förbereda med att fylla i transportblankett ”*Meddelande vid förväntat dödsfall*” (bil. 7:2:1) inför patientens bortgång.

Ovan ska dokumenteras i TakeCare.

Om patienten har pacemaker skall även remiss för borttagande av denna förberedas.

Läkaren ska ta ställning till om en eventuell obduktion är aktuellt.

Vid tillfället då patienten avlider *kan* sjuksköterskan göra den yttre inspektionen av den avlidne för att konstatera dödsfallet. Blanketten; ”*Meddelande från ansvarig läkare till tjänstgörande sjuksköterska vid förväntat dödsfall*” ska vara förifylld av läkaren.

Sjuksköterskan har till hjälp den förifyllda blanketten av läkaren där det står vilka kontroller som ingår i den yttre undersökningen av den avlidne patienten.

Tjänstgörande sjuksköterskan ska alltid kontakta läkare i samband med att boende avlidit. Det är den *tjänstgörande läkaren* som blir kontaktad som har ansvaret för att utfärda dödsbevis och dödsorsaksintyg avseende den avlidne. Detta ansvar tilldelas tjänstgörande läkaren trots att det är sjuksköterskan som gör den yttre inspektionen av den avlidne.

Vid kontakten med tjänstgörande läkaren i samband med dödsfall ska kontaktuppgifter tas emot som sedan ska fyllas i (namn, tjänstgöringsadress och telefonnummer) på blankett 7:2, INFORMATION TILL TRANSPORTÖR.

Om sjuksköterska *inte vill* göra den yttre inspektionen *ska Tjänstgörande läkaren* komma till boendet för inspektionen av den avlidne.

Om tjänstgörande läkaren själv vill, kan hon/han komma till boendet och göra inspektionen av den avlidne.

Om anhöriga vill träffa läkaren i samband med dödsfallet *ska tjänstgörande läkaren* komma till boendet.

Om sjuksköterskan *vill* att tjänstgörande läkaren kommer till boendet ska denne också göra det. Detta trots att blanketten; ”Meddelande angående förväntat dödsfall” finns förifylld av ansvarig läkare.

Avvikelse i samband med hämtning av avliden

Fyll i; Uppföljningsblankett av bårtransporter av avlidna vid Kullen, Ekgården och Söderströmgården. Sänd kopia till MAS.

Lokala instruktioner ska finnas på enheten angående omhändertagande av avliden, samt hur förfarandet av den avlidnes egendom ska ske.

Se nedan Vårdgivarguidens avsnitt- Omhändertagande av avliden

<http://www.vardgivarguiden.se/AvtalUppdrag/StyrandeDokument/dokument/Omhändertagande-av-avliden/>